

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΗΛΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Γ. ΗΛΙΑΣ
A.M. 1340200800099
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ:
A. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
B. ΚΟΝΔΥΛΗΣ

ΜΑΪΟΣ 2010

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

1.....ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.....ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

3.....ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.....ΠΕΡΙΛΗΨΗ

5.....ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

6.....ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

7.....ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Το θέμα της εργασίας είναι : "Περιορισμοί των Συνταγματικών Δικαιωμάτων των Κληρικών". Καταρχάς θα πρέπει να γίνει κατανοητό ποια είναι η έννοια του όρου αυτού. Κληρικοί νοούνται από τα μέλη της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού εκείνοι ,που με χειροτονία αποκτούν εκκλησιαστική εξουσία ,η οποία συνίσταται στην τελετουργική ή αγιαστική εξουσία (potestas ordinis), τη διδακτική εξουσία (potestas magisterii) και τη διοικητική εξουσία (potestas jurisdictionis) ενώπιον των υπολοίπων που είναι οι λαϊκοί.¹ Οι κληρικοί διακρίνονται ιεραρχικά σε διακόνους , ιερείς (πρεσβυτέρους) και επισκόπους.

Η αναφορά στους εν λόγω κληρικούς και όχι και σε άλλους λειτουργούς θρησκειών γίνεται για δύο λόγους: Πρώτον εκτιμάται ,ότι από τα 11,2 εκατομμύρια Ελλήνων πολιτών το 97% αυτό-προσδιορίζονται ως Ελληνορθόδοξοι² και δεύτερον από το άρθρο 3 Σ προκύπτει ,ότι επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού ,χωρίς αυτό να σημαίνει ,ότι η επικρατούσα θρησκεία έχει ανώτερη θέση σε σχέση με τις υπόλοιπες αναγνωρισμένες θρησκείες³ (άρθρο 4Σ ,ίση νομική μεταχείριση νομικών προσώπων).

Ύστερα από αυτές τις διευκρινήσεις θα πρέπει να τονισθεί ποια είναι η έννοια των περιορισμών. Συγκεκριμένα "περιορισμοί" είναι παράνομες ανθρώπινες ενέργειες που συρρικνώνουν το οριοθετημένο περιεχόμενο, την νόμιμη άσκηση των συνταγματικών δικαιωμάτων των κληρικών. Εξειδικεύοντας περισσότερο , οι περιορισμοί που πρόκειται ν' αναφερθούν είναι "απλοί" και όχι προσβολές. Αυτό σημαίνει ,ότι είναι θεμιτοί, αιτιώδεις και παρά τον περιορισμό δικαιολογούνται.

Στην περίπτωση των κληρικών ,δηλαδή στην ειδική κυριαρχική σχέση Εκκλησίας (νπδδ άρθρο 1 παρ. 4 ν 590/77) και κληρικών υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των δικαιωμάτων των τελευταίων και του θεσμού της Εκκλησίας⁴. Εδώ πρέπει να παρατεθεί το εδάφιο του άρθρου 25 Σ σύμφωνα με το οποίο :οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο , εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. Έπομένως σε κάθε περίπτωση πρέπει να υπάρχει ρητή ή μη ρητή συνταγματική πρόβλεψη του περιορισμού. Ο περιορισμός πρέπει να χει συνταγματική αναφορά, συνταγματική θεμελίωση⁵ (βλ. παρακάτω).

2.ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ:

Μετά την κατατόπιση απαραίτητη για συστηματικούς λόγους είναι η διάκριση των περιορισμών σε: α)κοινωνικούς ,β) οικονομικούς και γ) πολιτικούς .

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ: Μια πρώτη περίπτωση απλού περιορισμού συνιστά το κώλυμα γάμου μετά την χειροτονία κάποιου ως πρεσβυτέρου.Το άρθρο 21 Σ κατοχυρώνει συνταγματικά το γάμο ,που σημαίνει ,ότι καθένας μπορεί, αν θέλει να παντρευτεί με πολιτικό ή θρησκευτικό γάμο (νόμος 1250/1982) ,και την ίδια την οικογένεια . Ταυτόχρονα το άρθρο 5 Σ κάνει λόγο για ελεύθερη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή , ενώ το άρθρο 13 παρ.1 εδ β αναφέρει:´Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός´´ .

Σήμερα , αν κάποιος ιερέας τελέσει πολιτικό γάμο θα υποστεί πειθαρχικές κυρώσεις, ενώ ο θρησκευτικός απαγορεύεται ,εκτός αν ο ιερέας αποκρύψει την ιδιότητα του ,οπότε θα υποστεί μόνο πειθαρχικές κυρώσεις⁶.Σχετικά με τη σύναψη δεύτερου θρησκευτικού γάμου των χήρων κληρικών οι κανόνες ΙΖ &ΚΣΤ Αγίων Αποστόλων , Μ. Βασιλείου , Γ Άγκυρας , Γ&ΣΤ Πενθέκτης, απαγορεύουν ρητά μια τέτοια δυνατότητα⁷.

Γίνεται προφανές , ότι με τα μέτρα και τους κανόνες αυτούς της Εκκλησίας συρρικνώνονται τα δικαιώματα των ιερέων. Ωστόσο καταφεύγοντας κανείς στο άρθρο 3 Σ διαπιστώνει ,ότι η ελληνική Εκκλησία είναι αυτοδιοικούμενος οργανισμός και διοικείται από την ιερά Σύνοδο των εν ενεργεία Αρχιερέων και από τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο. Οι πράξεις των εκκλησιαστικών αρχών που αναφέρονται σε θέματα διοικητικά υπόκεινται στον ακυρωτικό έλεγχο του ΣτΕ. ΑΝΤΙΘΕΤΑ δεν υπάγονται στον έλεγχο αυτόν οι πράξεις θρησκευτικού περιεχομένου , όπως επίσης και εκείνες , που αναφέρονται στην εσωτερική τάξη της Εκκλησίας και διέπονται από κανονικές διατάξεις⁸.

Σκεπτόμενος κανείς τα παραπάνω και χρησιμοποιώντας την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 25 Σ μπορεί να οδηγηθεί στα εξής συμπεράσματα: Η Εκκλησία ως νπδδ μπορεί να θέτει κανόνες στο´´ προσωπικό τής , που συμβαδίζουν με τις ηθικές αξίες που πρεσβεύει οδηγώντας τους σε έναν τρόπο ζωής σύμφωνο με το δόγμα(animus) της .Η συρρίκνωση των δικαιωμάτων των ιερέων(πρεσβυτέρων) σχετίζεται με το περιεχόμενο των λατρευτικών ενεργειών (corpus) και του δόγματος (animus) της Εκκλησίας , όπως διαμορφώθηκε στο πέρασμα των χρόνων. Άρα υφίσταται αιτιότητα ,που δεν υπερβαίνει το μέτρο (αρχή της αναλογικότητας) και ο περιορισμός είναι απλός ,επιτρεπτός.

Μία δεύτερη περίπτωση περιορισμού που συνδέεται με την κοινωνική υπόσταση των κληρικών είναι η ενδυμασία , που φορούν από τη στιγμή που εισέλθουν στη τάξη των κληρικών. Κάνοντας μία ιστορική αναδρομή⁹ διαπιστώνει κανείς ,ότι αρχικά και για μεγάλο χρονικό διάστημα οι κληρικοί

δεν φορούσαν ιδιαίτερη ενδυμασία σε σχέση με τους λαϊκούς, αλλά σταδιακά και για λόγους όχι απόλυτα σχετικούς με την ορθόδοξη πίστη και λατρεία άρχισαν να καθιερώνονται ρούχα, που ξεχώριζαν τους κληρικούς, για να οδηγηθούμε στην υπ' αριθμόν 4 821/28 Μαΐου 1855¹⁰ Ιεράς Συνόδου που επέβαλε τη σημερινή ενδυμασία (ράσο) των κληρικών. Μάλιστα πρέπει να σημειωθεί, ότι οι κληρικοί φορούν διακριτικό ένδυμα και εκτός των εκκλησιαστικών τους καθηκόντων καθ' όλη την ημέρα.

Ανατρέχοντας κανείς στο Σύνταγμα διαπιστώνει, ότι από την αρχή της ισότητας (4 Σ) απορρέει η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων¹¹ και επομένως η δυνατότητα άρνησης επιβολής διακριτικών στοιχείων. Βέβαια ειδικότερη διάταξη είναι αυτή του άρθρου 14 παρ. 1 Σ από την οποία απορρέει η δυνατότητα ελευθερίας της έκφρασης πεποιθήσεων. Η τελευταία δίνει στο πλαίσιο του αμυντικού της περιεχομένου την δυνατότητα στους φορείς του δικαιώματος να αρνηθούν, εφόσον το επιθυμούν την γνωστοποίηση των πεποιθήσεων τους¹². Τέλος επανερχόμενοι στα μητρικά θεμελιώδη δικαιώματα το άρθρο 5 Σ πρεσβεύει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (κοινωνική υπόσταση¹³) στον κοινωνικό χώρο.

Το ερώτημα, λοιπόν, είναι πώς θα διαπιστωθεί για το αν πρόκειται για απλό περιορισμό των συνταγματικών δικαιωμάτων των κληρικών το ζήτημα του ράσου ενθυμούμενοι πάντα το άρθρο 25 του Σ.

Αξιοποιώντας την προλεχθείσα ανάλυση για το άρθρο 3 Σ μπορεί να ισχυριστεί κανείς, ότι ο περιορισμός δικαιολογείται από την παράδοση της Εκκλησίας και συγκεκριμένα από την αντίληψη της διαχρονικότητας των χριστιανικών δοξασιών, της άποψης περί αφοσίωσης των κληρικών στον τριπλό σκοπό τους (βλ. παραπάνω εισαγωγή) που επιτυγχάνεται και με το ράσο και της νεότερης άποψης σύμφωνα με την οποία το ράσο παραδειγματίζει τους πιστούς για στροφή στην πνευματική υπόσταση της ζωής τους παρά στον άκρατο καταναλωτισμό (η τελευταία άποψη συνδέεται ιδιαίτερα με το μοναχισμό).

Η τελολογική αυτή διάσταση για την ενδυμασία των κληρικών δικαιολογεί τον περιορισμό που υφίστανται οι τελευταίοι στο πλαίσιο της ειδικής κυριαρχικής σχέσης χαρακτηρίζοντας τον απλό και όχι προσβολή, κάτι που θα οδηγούσε σε καταδίκη της Εκκλησίας.

Ένας τρίτος περιορισμός αφορά κληρικούς που προηγουμένως είχαν την ιδιότητα του μοναχού. Οι τελευταίοι δεν μπορούν να υιοθετήσουν τέκνα. Το πραγματικό αυτό έρχεται σε αντίθεση με το αμυντικό περιεχόμενο του άρθρου 21 Σ που προστατεύει την οικογένεια, την δυνατότητα ενός ανθρώπου να συνδεθεί συγγενικά ακόμη και με νομικό τρόπο (υιοθεσία) με άλλους ανθρώπους. Ταυτόχρονα τα θεμελιώδη μητρικά δικαιώματα της ισότητας και της ελευθερίας σχετίζονται με αυτήν την περίπτωση ιδιαίτερα στην κοινωνική τους υπόσταση. Ωστόσο και σ' αυτήν την υπόθεση υπάρχουν διατάξεις που οδηγούν σε απλό περιορισμό και όχι προσβολή.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου 590/1977 ο οποίος αντλεί

αυξημένη τυπική ισχύ χάρη στο άρθρο 3 Σ (βλ απόφαση ΑΠ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ 17/2008) εφαρμόζονται οι Κανόνες ΣΤ Αγίων Αποστόλων , Ί της Ζ Οικουμενικής Συνόδου και ΙΑ της Πρωτοδευτέρας Συνόδου που δεν επιτρέπουν στους μοναχούς , να υιοθετούν τέκνο , διότι η υιοθεσία επάγεται την αναδοχή κοσμικών φροντίδων , την οποία ρητά απαγορεύει ο θεμελιώδης Γ΄ Κανόνας της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου , οι Στ΄ , Πα΄ και Πγ΄ Αποστολικοί Κανόνες και ο Κανόνας Με΄ της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, κατά τους οποίους οι μοναχοί , αλλά και εξ΄ αυτών κληρικοί οποιουδήποτε βαθμού , με την κουρά και την δόση της μοναχικής επαγγελίας αποκόπτονται παντελώς από κάθε κοσμική φροντίδα. Μάλιστα η μοναχική επαγγελία έχει αναλλοίωτο και ανεξάλειπτο χαρακτήρα , που δεν αποβάλλεται ούτε εκουσίως ούτε αναγκαστικώς.

Κατόπιν αυτών γίνεται προφανές ,ότι από την αιτιότητα δικαιωμάτων και θεσμού ο περιορισμός είναι απλός και επιτρέπεται.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ:

Το άρθρο 22 Σ θεσπίζει το δικαίωμα εργασίας παρέχοντας σε κάθε άνθρωπο την δυνατότητα ενασχόλησης ,ώστε να εξελιχθεί πνευματικά,κοινωνικά, οικονομικά και υλικά.Με τον τρόπο αυτό κάθε πολίτης έχει την δυνατότητα να ασκήσει το αμυντικό περιεχόμενο της εργασίας αποκλείοντας οποιονδήποτε που περιορίζει την εργασία του και εν τέλει το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 Σ).

Σειρά κανόνων της Εκκλησίας καθιερώνουν από πολύ νωρίς ασυμβίβαστο του λειτουργήματος των κληρικών με σειρά επαγγελμάτων (βλ. λ.χ.καν.3 Δ΄ Οικ Συν, 9 Πενθέκτης, 20 Αποστόλων, 16 Καρχηδόνας) , ενώ παραλλήλως , ήδη από τον 6ο αιώνα , διαπλάσσεται εθιμικός κανόνας που απαγορεύει γενικώς κάθε εμπορική δραστηριότητα εκ μέρους των κληρικών και συγκεκριμένα : τραπεζικές εργασίες , βιομηχανία ασφάλειες , μεταφορές , παραγγελίες , προμήθειες , κ.λ.π.

Ζήτημα τίθεται , εν όψει και της εξελίξεως των συναλλαγών , για τη δυνατότητα να έχουν οι κληρικοί στην κυριότητα τους μετοχές α. ε. και ομολογίες δανείων κρατικών ή ιδιωτικών.Η απάντηση στο ζήτημα αυτό θα πρέπει να εξαρτηθεί πάντως και από το μέγεθος των επενδύσεων και τον αριθμό των τίτλων.

Η επιχείρηση όμως από κάποιο κληρικό εμπορικών πράξεων δεν σημαίνει και ακυρότητα των πράξεων αυτών. Οδηγεί άσκηση εκκλησιαστικής ποινικής διώξεως εναντίον του , δεν επιδρά ,όμως στο έγκυρο των πράξεων. Εάν μάλιστα συντρέχουν οι προϋποθέσεις , εάν δηλαδή η άσκηση των πράξεων αυτών γίνεται κατ΄ επάγγελμα (άρθρο 1 Εμπορικού Νόμου) , τότε ο κληρικός αποκτά και την εμπορική ιδιότητα με όλες τις συνέπειες που αυτή συνεπάγεται¹⁴.

Προφανώς έρχεται στο μυαλό καθενός ,ότι δεν υφίσταται περιορισμός , αλλά απλή επίδραση , αφού μπορεί να γίνει λόγος για οριοθετήσεις στην άσκηση των προαναφερθέντων συνταγματικών

δικαιωμάτων, ωστόσο οι γενικές ρήτρες άσκησης δεν φαίνεται να ῥχονται καταρχήν σ' αντίθεση με την δυνατότητα κάποιου να εργαστεί, εφόσον δεν συγχέει τις δύο του ιδιότητες. Αντίθετα σωστότερο θα ήταν να θεωρηθεί εύλογος, επιτρεπτός περιορισμός των κληρικών λόγω του πνευματικού χαρακτήρα του λειτουργήματος τους, ώστε να αποφευχθούν εσωτερικές και εξωτερικές αμφιταλαντεύσεις τους και κακόβουλες κριτικές από τον κοινωνικό περίγυρο.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ:

Τα ίδια άρθρα που αναφέρθηκαν στον προηγούμενο περιορισμό (δικαίωμα εργασίας, ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας) συνεπικουρούμενα από την θεμελιώδη αρχή της ισότητας (4 Σ) περιορίζονται θεμιτά σε σχέση με την δυνατότητα των κληρικών να αναλάβουν κρατικά αξιώματα και γενικότερα κοσμικές φροντίδες .

Η Εκκλησία από νωρίς αντιμετώπιζε πάντοτε αρνητικά με σειρά κανόνων (λ.χ. 6,81 και 83 Αποστόλων, 7 Δ'Οικ Συν, 10 Ζ'Οικ Συν και 11 Πρωτοδευτέρας) τέτοιες δραστηριότητες εκ μέρους των κληρικών .

Στόχος ήταν και είναι η αφοσίωση εκ μέρους των κληρικών στα λειτουργικά τους καθήκοντα (αιτιότητα δικαιωμάτων-θεσμού)¹⁵.

**Να σημειωθεί, ότι η στάση αυτή της Εκκλησίας έχει να κάνει και με το σύστημα της «νόμο κρατούσης πολιτείας» όπου, ενώ η Πολιτεία επεμβαίνει ασκώντας εποπτεία (βλ. λ.χ. ΣτΕ, Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων του Υ.Ε.Π.Θ)¹⁶, Η Εκκλησία αποφεύγει να ασκήσει επιρροή τουλάχιστον με τον τρόπο της κατάληψης δημοσίων θέσεων από κληρικούς .

Στην ίδια συλλογιστική κινείται η στάση της Εκκλησίας αναφορικά με το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι.

Το δικαίωμα του εκλέγειν βρίσκει συνταγματική κατοχύρωση στο άρθρο 51 Σ και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στο άρθρο 55 Σ. Μάλιστα οι διατάξεις αυτές δεν υπόκεινται σε αναθεώρηση, αφού αφορούν τη βάση και τη μορφή του πολιτεύματος, ως Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας (άρθρο 110 Σ). Ταυτόχρονα κανείς μπορεί να χρησιμοποιήσει τα μητρικά θεμελιώδη δικαιώματα της ισότητας (πολιτική ισότητα) και της ελευθερίας (συμμετοχή στην πολιτική ζωή της Χώρας).

Παλαιότερα υπήρχε ρητή νομοθεσία που εμπόδιζε τους κληρικούς από την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων¹⁷. Πλέον δεν υφίσταται τέτοια νομοθεσία, αλλά η Δ.Ι.Σ. με δύο εγκυκλίους της του 1954 και του 1957 απαγόρευε την άσκηση εκλογικών δικαιωμάτων των κληρικών .

Επαναλαμβάνεται, ότι σήμερα οι κληρικοί εκλέγουν κανονικά, διαφορετικά θα περιοριζόταν η ελεύθερη έκφραση των πεποιθήσεων τους (άρθρο 14 παράγραφος 1 Σ). Εκεί που εντοπίζεται περιορισμός είναι αναφορικά με το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, αφού, μολονότι δεν υπάρχει νομοθεσία, οι κληρικοί ῥυπακούουνῥ στις επιταγές της Εκκλησίας.

Βέβαια το δικαίωμα του εκλέγεσθαι είναι εντονότερο έναντι του εκλέγειν σχετικά με την συμμετοχή στην πολιτική ζωή, κάτι που καθιστά

απλό τον περιορισμό , διότι το δόγμα ,η φύση της Εκκλησίας τείνουν προς πανανθρώπινες , διαλλακτικές απόψεις ,που στηρίζονται στην αλληλεγγύη , την συνεργασία , την αγάπη κ.λ.π και όχι προς τις πολιτικές διαμάχες , διαξιφισμούς και ανταγωνισμούς . Επομένως υπάρχει αιτιότητα μεταξύ δικαιωμάτων και θεσμού , ο οποίος μπορεί να ρυθμίζει τις εσωτερικές του υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 3 Σ (βλέπε και άρθρο 25 παρ. 1 εδάφ. 4).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Από την παρουσίαση περιορισμών που υφίστανται οι κληρικοί μία παρατήρηση που μπορεί , να γίνει , είναι ,ότι η Εκκλησία έχει τη δυνατότητα ν' αναθεωρήσει ορισμένες πρακτικές , τυπικά της ,μειώνοντας τους περιορισμούς των συνταγματικών δικαιωμάτων των κληρικών , χωρίς ν' απομακρυνθεί από το δόγμα(animus) και τη λατρεία (corpus) της , γιατί αυτό θα οδηγούσε σε περαιτέρω περιορισμούς της θρησκευτικής έκφρασης της ίδιας ως νπδδ (άρθρο 13 Σ).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

The issue of my work is :'' Limitations of constitutional authorities of clergymen in Greek law''.

Το θέμα της εργασίας είναι :''Περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων των κληρικών '' . Οι περιορισμοί είναι απλοί , αιτιώδεις , επιτρεπόμενοι και διακρίνονται σε : α) κοινωνικούς , β) οικονομικούς και γ) πολιτικούς. Σε καθέναν αναφέρονται τα περιοριζόμενα δικαιώματα και η αιτιότητα δικαιώματος-θεσμού.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ:

ΑΠ ΟΛ 17 /2008

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ:

Άρθρα 3 , 4 , 5 , 13 , 14 ,21 , 22 , 25 , 51 , 55 , 110 Σ

Νόμος 590/1977

Νόμος 1250/1982

Συνοδικές Διατάξεις (κανονικό δίκαιο)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

Α) Δημητρόπουλος Ανδρέας , Συνταγματικά Δικαιώματα(γενικό , ειδικό μέρος) , Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη , 2008.

3.....σελ. 643

4.....σελ. 188-192

5.....σελ 203

8.....σελ 665

11.....σελ 312

12.....σελ 543

13.....σελ 350

Β) Κονιδάρης Ιωάννης , Εγχειρίδιο Εκκλησιαστικού Δικαίου , Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα , 2000(Ενημέρωση 2008).

1.....σελ 116-118

6.....σελ 173

14.....σελ 174-175

15.....σελ 178-179

17.....σελ 179-180

Γ) Παπαστάθης Χαράλαμπος , Εκκλησιαστικό Δίκαιο , Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη , 2007.

16.....σελ 70-71

ΜΕΛΕΤΕΣ-ΑΡΘΡΑ:

Α) Σκορδάς Εύαγγελος , Το ράσο και η ιστορία του , ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ , Οκτ-Δεκ . 1997 , αρ. φύλλου 201 , σελ 19-20.

9.....

10....

Β) Απόφαση ΑΠ ΟΛ 17/2008

ΣΧΟΛΙΑ:Ελληνικό Παρατηρητήριο Των Συμφωνιών Του Ελσίνκι

<http://cm.greekhelsinki.gr/>

ΒΑΛΣΑΜΩΝ:Βάση Δεδομένων για το Ορθόδοξο Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

Γ) Συνοδική Επιτροπή επί της Λατρείας και του Ποιμαντικού Έργου 7.....'Περί Προσλήψεως Αλλοδαπών Κληρικών και Δεύτερου Γάμου των Κληρικών.

Δ) Έκθεση για τις Θρησκευτικές Ελευθερίες του Υπουργείου

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΗΛΙΑΣ

Εξωτερικών των Η.Π.Α. για το Έτος 2009
2.....